

DATOS IDENTIFICATIVOS

Seminario de literaturas e culturas lusófonas

Materia	Seminario de literaturas e culturas lusófonas			
Código	V01G160V01704			
Titulación	Grao en Estudos de Galego e Español			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	4	1c
Lingua de impartición	Galego Outros			
Departamento	Filoloxía galega e latina			
Coordinador/a	Baltrusch , Burghard			
Profesorado	Baltrusch , Burghard			
Correo-e	burg@uvigo.es			
Web	http://http://estudioslusofonos.blogspot.com/			
Descrición xeral	Nesta materia trátase de profundizar os coñecementos adquiridos na materia "Panorama de Literaturas Lusófonas" en relación a correntes e obras específicas e seleccionadas dos ámbitos brasileiro, portugués e/ou africano lusófono.			

Competencias de titulación

Código	
A3	Abarcar os fundamentos teóricos e aplicados que ofrecen os diferentes paradigmas lingüísticos, así como sintetizar, relacionar e describir as literaturas española, galega e lusófona nos seus distintos ámbitos culturais e sociais, períodos, xéneros e movementos
A6	Argumentar os temas e os textos obxecto de estudo de acordo coas convencións académicas, achegando probas e servíndose dos recursos bibliográficos e electrónicos dispoñibles, especialmente dos orientados á investigación lingüística e literaria e á docencia das linguas impartidas no grao.
A7	Participar en debates e actividades de grupo, e organizalos desenvolvendo un pensamento autónomo e crítico con respecto ás posicións alleas e á tolerancia cara á diversidade social e cultural que se expresa nas linguas e literaturas en cuestión.
A8	Formular razoamentos críticos nos ámbitos de estudo lingüístico e literario a fin de adquirir métodos sólidos de análise, que transcendan a simple aproximación intuitiva ás linguas e aos textos obxecto de estudo.
A9	Planificar, estruturar e desenvolver ensaios escritos e presentacións orais en español e en galego, formulando hipóteses cunha metodoloxía apropiada para transmitir ideas eficaces, de acordo coas convencións académicas, e argumentando os razoamentos expostos.
A11	Mostrar sensibilidade cara ás achegas feitas polas mulleres á literatura e á cultura española, galega e portuguesa nos seus diferentes ámbitos xeográficos e culturais. Entender as funcións do canon, a súa formación e os seus axentes, e valorar as exclusións que xera, por exemplo, a exclusión dos textos de escritoras, particularmente nos diferentes ámbitos xeográficos e culturais das linguas galega e española.
A12	Posuír unha conciencia crítica ante mecanismos de exclusión e discriminación das mulleres na linguaxe
B1	Que o estudante demostrase posuír e comprender coñecementos dunha área de estudo que parte da base da educación secundaria, que se adoita atopar nun nivel que, se ben se apoia en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
B2	Que o alumnado saiba aplicar os seus coñecementos ao seu traballo ou a súa vocación dunha forma profesional, e posúa as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
B3	Que o alumnado teña a capacidade de reunir e interpretar os datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre os temas destacados de índole social, científica ou ética.
B4	Que as/os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado como non especializado
B5	Que o alumnado desenvolvese aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.

Competencias de materia		
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Profundar coñecementos sobre a historia das culturas e dos países lusófonos.	A3	B3
Adquirir e saber aplicar coñecementos básicos sobre a historia das literaturas lusófonas.	A3 A6	B1 B3
Comprender, saber analizar, comentar e discutir de forma crítica textos literarios e outras producións culturais provenientes de diferentes ámbitos lusófonos.	A3 A6 A7 A8 A9 A11	B2 B3 B4
Saber redactar textos (en forma de posts, pequenos ensaios e/ou traballos de proxecto dirixidos), realizar exposicións orais e debater nun nivel académico e crítico sobre temas relacionados coa literatura e cultura lusófonas.	A6 A8 A9 A11 A12	B1 B2 B3 B4 B5
Saber elaborar textos e proxectos de divulgación e de didactización de contidos literarios e culturais lusófonos en diferentes soportes.	A9 A11 A12	B2 B4

Contidos

Tema	
Elementos de estudos culturais portugueses e aspectos da historia da Lusofonía contemporánea.	Aspectos de: Historia de Portugal; Historia dos descubrimentos e da colonización; Historia do Brasil; Historia dos PALOP; Formación das culturas lusófonas; Aspectos antropolóxicos e artísticos seleccionados.
Aspectos seleccionados das literaturas portuguesa, brasileira e/ou africana lusófona actuais.	Exemplos de obras literarias ou ensaísticas que se lerán completas ou en excertos. A lista disponibilizarase na primeira aula.
Exemplos seleccionados de música e obras audiovisuais contemporáneas da lusofonía.	Exemplos procedentes dos ámbitos portugués, brasileiro e /ou dos PALOP.
Elementos seleccionados da actualidade cultural lusófona.	Política; blogs; outros aspectos actuais.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Sesión maxistral	18	3	21
Traballos tutelados	0	30	30
Eventos docentes e/ou divulgativos	3	3	6
Presentacións/exposicións	6	30	36
Estudo de casos/análises de situacións	15	30	45
Observación sistemática	4	6	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Organización interna da materia. Información bibliográfica. Introdución ás ferramentas dixitais. Temas e organización dos traballos tutelados e das exposicións orais.
Sesión maxistral	Os principais temas da materia serán introducidos a través dunha serie de exposicións maxistrais por parte do profesor en lingua portuguesa.
Traballos tutelados	Cada estudante realiza ao longo do semestre un traballo de proxecto escrito (en lingua portuguesa ou galega), dirixido polo profesor, sobre un tema relacionado coa literatura lusófona.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Asistencia a conferencias, filmes, seminarios, etc. relacionados cos contidos da materia.
Presentacións/exposicións	Cada estudante realizará unha exposición de aproximadamente 20 minutos, e acompañada de documentación bibliográfica, sobre un tema de literatura lusófona acordado co profesor.
Estudo de casos/análises de situacións	Realizarase unha serie de sesións dedicadas á análise pormenorizada de textos literarios e/ou outros aspectos culturais específicos da lusofonía.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Tanto a preparación dos traballos tutelados, a revisión de exames e exercicios realizaranse a través de titorías individualizadas. En certos casos poderán realizarse titorías en grupo.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Traballos tutelados	Avaliarase un traballo escrito con introdución, parte principal, conclusión e bibliografía, seguindo as normas de estilo e referenciación bibliográfica indicadas polo profesor. Un primeiro borrador enviarase ao profesor en formato Open Office ou Word ata o 1/12/2012. A entrega definitiva do traballo é o 5/1/2013.	30
Eventos docentes e/ou divulgativos	Controlarase e avaliarase a asistencia ás actividades programadas.	10
Presentacións/exposicións	Avaliarase a estrutura, organización e contido dunha exposición oral de aprox. 20 min., acompañada de referencias bibliográficas. As exposicións orais realizaranse ao longo do mes de decembro.	30
Observación sistemática	Avaliarase a frecuencia e calidade da participación activa nas aulas e demais actividades.	30

Outros comentarios sobre a Avaliación

As/Os estudantes deberán escoller a principio de curso ou un sistema de avaliación continua (cf. supra) ou un sistema de avaliación única. Recoméndase optar polo primeiro.

No caso da avaliación única hai que aprobar todos os procedementos avaliadores para poder calcular a media final. A copia ou o plaxio penalizarase cun suspenso (nota numérica: 0) na proba correspondente.

É obrigatorio consultar regularmente os espazos virtuais da materia na plataforma TEMA e no BLOG asociado.

A condición para ser avaliada/o de forma continua será a asistencia a un 80% das aulas, a non ser que haxa motivos xustificadas para unha asistencia lixeiramente inferior.

Quen opte de forma directa pola avaliación única será avaliada/o ao final do primeiro período das actas (convocatoria de xaneiro) da seguinte forma:

1. cun exame escrito que abranguerá todos os contidos fundamentais da materia;
2. cun traballo tutelado dun mínimo de 20 páxinas sobre un tema previamente acordado co profesor e seguindo as normas de redacción e referenciación indicadas por este;
3. cun exame oral individual, no cal as/os estudantes deberán debater co profesor temas previamente acordados.

Cada unha destas 3 partes da avaliación única contará un terzo da nota final. A copia ou o plaxio penalizarase cun suspenso (nota numérica: 0) na proba correspondente.

Os mesmos criterios de avaliación aplicaranse no segundo período das actas.

As datas dos diferentes exames acordaranse co profesor coa antelación necesaria.

En todo caso, recoméndase a asistencia ás aulas e ás titorías e consultar regularmente os espazos virtuais da materia na plataforma TEMA e no BLOG asociado, mesmo que non se siga o sistema de avaliación continua.

Bibliografía. Fontes de información

No inicio das aulas, distribuiranse listas de referencias bibliográficas específicas e actualizadas para cada un dos temas.

Pasiva (selección)

AAVV. *História da Literatura Portuguesa*, DVD-ROM, Porto Editora 2002.

Cristóvão, Fernando (dir. e coord.); Maria Adelina Amorim, Maria Lúcia Garcia Marques, Susana Brites Moita 2005.

Dicionário temático da lusofonia. Lisboa: Texto Editores 2010.

Enciclopédia Verbo das Literaturas de Língua Portuguesa, Lisboa: Verbo 1999.

Killam, G.D. / Kerfoot, Alicia L. *Student encyclopedia of African literature*, ABC-CLIO 2008.

Lopes, Óscar / Saraiva, António José. *História da Literatura Portuguesa*. Porto: Porto Editora. 16.ª ed., 2010.

Moisés, Massaud (ed.). *História da Literatura Brasileira*. 5 volumes. São Paulo: Cultrix 1989.

Picchio, Luciana Stegagno. *História da Literatura Brasileira*. Lacerda / Nova Aguilar 2004.

Activa (selección)

Villarino Pardo, Carmen / Ruffate, Luiz (eds.). *O conto brasileiro contemporâneo*. Laiovento 2012.

Sousa, Mário Lúcio. *O novíssimo testamento*. Lisboa: D. Quixote 2010.

Júdice, Nuno. *ABC da Crítica*. Lisboa: D. Quixote 2010.

Lourenço, Inês. *Coisas que nunca*. Lisboa: &etc. 2010.

Jardim, Teresa M. *Jogos Radicais*. Lisboa: Assírio&Alvim 2010.

Ondjaki. *Dentro de mim faz Sul seguido de Acto Sanguíneo*. Lisboa: Caminho 2010.

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Idioma moderno: Lingua portuguesa I/V01G160V01103

Idioma moderno: Lingua portuguesa II/V01G160V01202

Literatura: Teoría da literatura/V01G160V01205

Crítica literaria/V01G160V01922

Outros comentarios

As clases desta materia impartiranse en lingua portuguesa, podendo as/os estudantes responder en lingua portuguesa, galega ou castelá, segundo as súas preferencias. Os traballos escritos poden ser redactados en lingua portuguesa, galega, castelá, inglesa ou alemá. As exposicións orais poden ser realizadas en lingua portuguesa, galega ou castelá. Con todo, recoméndase con toda a insistencia que a/o estudante dispoña dun coñecemento pasivo de lingua portuguesa suficiente para poder seguir unha exposición académica e, tamén, para ler e comprender textos literarios e ensaísticos neste idioma.
